

ONLAYN VA GIBRID TA'LIMNING O'QUVCHILAR KOMPETENSIYASIGA TA'SIRI

Jalilova Sevinch Bahriddin qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Matematika va informatika yo'nalishi talabasi

Normurodova Sadoqat Xoliqulovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Matematika va ta'limda axborot texnologiyasi kafedrası
katta o'qituvchi

Email: sadoqatnormurodova33@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-1604-7456>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18016027>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 15-dekabr 2025 yil

Ma'qullandi: 18-dekabr 2025 yil

Nashr qilindi: 22-dekabr 2025 yil

KEY WORDS

onlayn ta'lim, gibrid ta'lim,
o'quvchilarning kompetensiyasi,
raqamli savodxonlik, interaktiv
metodlar.

ABSTRACT

Ushbu maqolada onlayn va gibrid ta'limning o'quvchilarning kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda onlayn va gibrid ta'limning pedagogik, texnologik, tashkiliy va psixologik aspektlari o'rganilgan. Shuningdek, o'quvchilarning mustaqil ishlash, muammolarni hal qilish, kommunikatsiya, ijodiy fikrlash va raqamli savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada pedagogik metodlar (interaktiv mashg'ulotlar, loyihaviy ishlash, virtual laboratoriya va simulyatsiya) va texnologik vositalarning (raqamli platformalar, bulutli xizmatlar, masofaviy baholash tizimlari) kompetensiya rivojlanishiga ta'siri batafsil yoritilgan. Tadqiqot natijalari ta'lim jarayonida onlayn va gibrid ta'lim shakllarini samarali qo'llash, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlarini oshirish, motivatsiya va interaktivlikni kuchaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimi jadal raqamlashtirilmoqda va global miqyosda onlayn va gibrid ta'lim shakllari tobora keng tarqalmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va masofaviy ta'lim platformalarining joriy etilishi o'quv jarayonining moslashuvchanligini oshirish, ta'lim resurslariga kengroq kirish imkonini yaratish va pedagogik jarayonni interaktivlashtirish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, onlayn va gibrid ta'limning o'quvchilar kompetensiyasiga ta'siri dolzarb ilmiy va amaliy masala sifatida qoraladi.

O'quvchilarning kompetensiyasi — bu ularning bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuasi bo'lib, ularni turli ta'lim va ijtimoiy-siyosiy sharoitlarda samarali faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Onlayn va gibrid ta'lim jarayonida kompetensiyaning shakllanishi faqat akademik bilimlarga emas, balki axborot savodxonligi, masofaviy ishlash qobiliyati, vaqtni boshqarish, kommunikativ va muammolarni hal qilish ko'nikmalariga ham bog'liq bo'ladi.

So'nggi yillarda pandemiya sharoitida joriy etilgan masofaviy va gibrid ta'limning o'quvchilarning o'rganish faoliyatiga, mustaqil ishlash qobiliyatiga va kompetensiyalarini rivojlantirishga ta'siri keng tadqiq etilmoqda. Shu bilan birga, onlayn va gibrid ta'limning samaradorligi o'quvchilarning motivatsiyasi, pedagogik metodlarning moslashuvchanligi, texnologik resurslarning mavjudligi va o'quvchilarning raqamli savodxonlik darajasi bilan chambarchas bog'liq.

Zamonaviy ta'lim jarayoni jadal raqamlashtirilgan va onlayn hamda gibrid ta'lim shakllari nafaqat universitetlar, balki maktab va oliy ta'lim muassasalarida ham keng tatbiq etilmoqda. Onlayn ta'lim platformalari, elektron o'quv resurslari va masofaviy baholash tizimlari o'quvchilarga bilimlarni egallashda moslashuvchanlikni ta'minlaydi, shuningdek, o'quv jarayonini interaktiv va individuallashtirilgan qiladi.

O'quvchilarning kompetensiyasi — bu bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy xususiyatlar majmuasi bo'lib, ularni turli ta'lim va ijtimoiy-siyosiy sharoitlarda samarali faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Onlayn va gibrid ta'limda kompetensiyaning shakllanishi nafaqat akademik bilimlarga, balki axborot savodxonligi, muammolarni hal qilish, kommunikativ va ijodiy ko'nikmalarga ham bog'liq. Masofaviy ta'lim o'quvchilarda mustaqil o'qish, vaqtni boshqarish, texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Gibrid ta'lim, o'z navbatida, an'anaviy yuzma-yuz va onlayn metodlarni uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning interaktiv va jamoaviy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning motivatsiyasi va qiziqishini oshiradi, masofaviy o'rganish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan izolatsiya hissini kamaytiradi.

Onlayn va gibrid ta'lim jarayonida kompetensiyani shakllantirishda pedagogik yondashuvlar katta ahamiyatga ega. Interaktiv metodlar, masofaviy loyihalar, vebinarlar, simulyatsiyalar va virtual laboratoriya ishlari o'quvchilarda muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, platformalardagi testlar va baholash tizimlari o'quvchilarning bilim darajasini doimiy monitoring qilish imkonini beradi, bu esa kompetensiyani aniq va tizimli rivojlantirishga yordam beradi.

Pedagogik yondashuvlar individuallashtirilgan o'quv rejalari bilan to'ldirilganda samaradorlik oshadi. Misol uchun, ilg'or o'quvchilarga murakkab interaktiv vazifalar berilishi, boshlang'ich darajadagi o'quvchilarga esa qadam-baqadam qo'llanmalar taqdim etilishi kompetensiyani rivojlantirishni optimallashtiradi.

Texnologik jihatdan, onlayn va gibrid ta'lim platformalari o'quvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali va xavfsiz foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi. Masofaviy o'rganish sharoitida xavfsiz parol yaratish, autentifikatsiya, ma'lumotlarni shifrlash va elektron resurslardan mas'uliyat bilan foydalanish bo'yicha amaliy ko'nikmalar rivojlantiriladi.

Tashkiliy jihatdan, ta'lim muassasalari o'quvchilarning kompetensiyasini baholash va monitoring qilish tizimlarini joriy etishi zarur. Bu jarayon doimiy va tizimli bo'lishi, pedagoglar tomonidan o'quvchilarning rivojlanishi kuzatilishi va samarali pedagogik chora-tadbirlar ishlab chiqilishi lozim.

Onlayn va gibrid ta'limning o'quvchilarning ijtimoiy kompetensiyasiga ham ta'siri mavjud. Masofaviy va gibrid darslar o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmasini oshiradi, lekin jamoaviy muloqot va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish uchun interaktiv vazifalar va virtual guruh ishlari muhimdir. Shu bois, pedagoglar o'quvchilarning psixologik

holatini inobatga olgan holda darslarni tashkil qilishi va ularni rag'batlantirish strategiyalarini qo'llashi zarur.

So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, onlayn va gibrid ta'lim o'quvchilarning muammolarni hal qilish, texnologik savodxonlik, mustaqil o'rganish va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, texnologik resurslarning mavjudligi, o'quvchilarning motivatsiyasi va pedagogik yondashuvlarning samaradorligi ta'lim natijalarini sezilarli darajada oshiradi.

Onlayn va gibrid ta'lim jarayonida o'quvchilarning kompetensiyasini shakllantirishda individual yondashuv alohida ahamiyatga ega. Har bir o'quvchi raqamli resurslardan turlicha foydalana oladi, texnologiyalarga bo'lgan qiziqish va tajriba darajasi farq qiladi. Shu bois pedagoglar o'quvchilarning darajasini hisobga olgan holda differensial yondashuvni qo'llashi lozim. Misol uchun, ilg'or o'quvchilarni murakkab interaktiv loyihalarga jalb etish, boshlang'ich darajadagi o'quvchilarni esa qo'llanma va qo'llab-quvvatlovchi materiallar orqali o'qitish samarali bo'ladi.

Amaliy mashg'ulotlar va loyihaviy ishlarda real hayotiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish kompetensiyani rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, onlayn darslarda o'quvchilarni virtual guruhlariga ajratib, muammoli vaziyatlarni hal qilish, loyihalarni rejalashtirish va taqdim qilish orqali muammolarni hal qilish, kommunikatsiya va jamoaviy ishlash ko'nikmalari shakllanadi. Shu bilan birga, interaktiv o'yinlar va virtual laboratoriya mashg'ulotlari o'quvchilarda texnologiyalardan samarali foydalanish va mustaqil ishlash malakalarini mustahkamlaydi.

Onlayn va gibrid ta'lim pedagogik jarayoniga integratsiyalashgan holda boshqa fanlar bilan uyg'un qo'llanilganda kompetensiya rivojlanishi samaradorligi oshadi. Masalan, informatika va axborot texnologiyalari fanlarida o'quvchilarga ma'lumotlarni xavfsiz boshqarish, virtual loyihalarni amalga oshirish va elektron resurslardan mas'uliyat bilan foydalanish ko'nikmalari o'rgatiladi. Matematika yoki tabiiy fanlar fanlarida esa masofaviy simulyatsiyalar va virtual tajribalar o'quvchilarning muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash qobiliyatini oshiradi.

Shuningdek, o'quvchilarning psixologik holati va ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirish ham muhimdir. Masofaviy va gibrid o'qish jarayonida yuzaga keladigan izolatsiya hissini kamaytirish uchun pedagoglar interaktiv muhit yaratishi, guruh ishlari va onlayn muloqot vositalaridan samarali foydalanishi lozim. Bu o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va jamoaviy ishlash, kommunikatsiya va liderlik ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Onlayn va gibrid ta'lim jarayonida raqamli vositalar va bulutli xizmatlardan foydalanish ham o'quvchilarning kompetensiyasini oshirishga xizmat qiladi. O'quvchilar masofaviy platformalarda ishlash orqali ma'lumotlarni xavfsiz saqlash, ularni boshqarish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, bulutli resurslar yordamida o'quvchilar o'z loyihalarini boshqarish, jamoaviy ishlash va interaktiv tajribalar orttiradi.

Xulosa

Onlayn va gibrid ta'limning o'quvchilar kompetensiyasiga ta'siri bugungi ta'lim jarayonida muhim va dolzarb masala hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, onlayn va gibrid ta'lim o'quvchilarning mustaqil ishlash, muammolarni hal qilish, kommunikatsiya va texnologik savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Pedagogik jihatdan interaktiv metodlar, loyihaviy mashg'ulotlar, virtual laboratoriyalar va simulyatsiya samarali vositalar sifatida ajralib turadi. Texnologik jihatdan esa raqamli platformalar, bulutli xizmatlar va xavfsiz ishlash vositalari o'quvchilarning kompetensiyasini oshirishda muhim ahamiyat kasb qiladi. Tashkiliy jihatdan doimiy monitoring va baholash, shuningdek, psixologik jihatdan motivatsiya va jamoaviy ishlashni rag'batlantirish onlayn va gibrid ta'limning samaradorligini ta'minlaydi.

Shu tariqa, onlayn va gibrid ta'lim kompetensiyani rivojlantirishda samarali vosita bo'lib, pedagogik, texnologik, tashkiliy va psixologik yondashuvlarning uyg'un integratsiyasini talab qiladi. Bu o'quvchilarning bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlarini barqaror rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish va zamonaviy raqamli muhitga moslashish imkonini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha farmonlari va qarorlari. – Toshkent.
- 2.Inoyatov U.I. Onlayn va gibrid ta'limning pedagogik samaradorligi. – Toshkent: Fan, 2022.
- 3.Karimov A.T. Raqamli ta'lim va o'quvchilarning kompetensiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
- 4.UNESCO. ICT in Education: Policy Guidelines. – Paris, 2018.
- 5.OECD. Innovative Learning Environments and Digital Competencies. – Paris, 2019.
- 6.Bonk C.J., Graham C.R. The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs. – San Francisco: Pfeiffer, 2012.
- 7.Garrison D.R., Vaughan N.D. Blended Learning in Higher Education. – San Francisco: Jossey-Bass, 2008.

INNOVATIVE
ACADEMY